

1

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

Constantinii (I)

Balaci Pascu

Dramatis personae:

Constantin Brâncoveanu, domn al Țării Românești între 1688-1714, fiul lui Matei Brâncoveanu și al Stancăi Cantacuzino, sora domnitorului Șerban Cantacuzino (1678- 1688)

Constantin al XI-lea Paleologul (Dragases) (în limba greacă *Κωνσταντίνος ΙΑ' Δραγάσης Παλαιολόγος*, *Kōnstantinos XI Dragasēs Palaiologos*), ultimul împărat creștin al Imperiului Bizantin (1448 - 1453)

Constantin I sau Constantin cel Mare, primul împărat creștin al Imperiului Roman (306-337)

Constantin , fiul cel mare al voievodului Constantin Brâncoveanu

Constantin Brâncoveanu al... Zilelor Noastre (POVESTITORUL) ... urmașul contemporan al domnitorului Țării Românești

Eunucul călău

Tabloul I

(Intră pe scenă un bărbat mai în vârstă, de modă veche, îmbrăcat cu multă îngrijire. Sobru, distant, egal cu sine, dar împovărat parcă de un secret pe care dorește impetuos să-l destăinuie lumii. Privește cu atenție și respect în mijlocul sălii de spectacol, face o reverență politicoasă publicului . Vocea sa este calmă, profundă, străbătută însă de o nedisimulată și caldă emoție, ce impune imediat.)

Constantin Brâncoveanu ... al Zilelor Noastre, căruia îi vom spune de aici înainte **POVESTITORUL** :

Bună seara, tuturor. Vă rog să-mi permiteți să mă prezint. Numele meu este... Constantin Brâncoveanu. Nu vă mirați, doamnelor și domnilor! Sunt chiar fiul prințului Mihai Brâncoveanu care se trage din vechea spiță a Brâncovenilor. Actualmente trăiesc în Anglia¹. Am studiat istoria, pe care o predau studenților mei din Anglia și America. Acum vă vorbesc din fața închisorii otomane **Yedi Kule**, Cetatea celor Șapte Turnuri din Istanbul. Eu aș zice închisoarea **Celor Șapte Păcate**. Un păcat este acela de a nu spune adevărul.

(indicând cu degetul arătător o plăcuță de marmură)

Această plăcuță, deși albă ca laptele, ar trebui să roșească de rușine. De ce? Pentru că pe ea nu scrie decât atât:

„În memoria domnitorului Constantin Brâncoveanu și a celor patru feciori ai săi, care au fost întemnițați în închisoarea Yedicule la începutul secolului al XVIII-lea, departe de scumpa lor patrie și întru statornică amintire a istoriei comune a popoarelor român și turc”¹

Această plăcuță comemorativă cu textul scris în limbile turcă, română și engleză a fost inaugurată în 29 octombrie 2013 în prezența premierului Victor Ponta al României și a unor înalți oficiali turci.

Nici un istoric- iar eu cu atât mai puțin! - nu a fost invitat să expună felul deosebit de tragic în care au sfârșit domnitorul valah și sfetnicul său Ianache Văcărescu, împreună cu cei patru fii ai lui Vodă Brâncoveanu aici pe malul Bosforului

Cum s-a întâmplat? Am să vă povestesc eu totul, mai ales acum, când s-au împlinit mai bine de 300 de ani de la martirajul lor.

Poate mă veți întreba: ce caut eu aici la Istanbul? A, vă veți răspunde: „În excursie!”. Nu, nu am venit într-o banală excursie. Am venit să dezgrop aici trecutul neamului meu în acest oraș extraordinar, așezat între două lumi. Prin strămtoarea aceasta a trecut cândva corabia argonauților în căutarea legendarei lânii de aur. Eu caut aici *lâna adevărului* istoric, frânghiile ude cu care au fost bătuți și apoi legați la stâlpul infamiei străbunii mei. Privit de jos, de pe oglinda apei, Istanbulul îmi pare o cetate colosală cu palatele sale de marmură și sutele de geamii cu minaretele lor subțiri ca niște sulite înspăimântătoare, cu peste 400 de turnuri masive și 28 de porți monumentale. Construit ca și Cetatea Eternă, Roma, pe șapte coline, Istanbulul număra la data surghiunului străbunului meu, aproape 800.000 de locuitori, fiind cel mai populat oraș din Europa și Orientul Apropiat. Așa este și azi...

(răsuflă adânc)

Despre mine, ce pot să vă spun? M-am născut în 28 ianuarie 1943 în plin război. Am fost botezat, așa cum a fost și încă este în tradiția familiei Brâncoveanu!, cu numele de **Constantin**. Pe tatăl meu l-a chemat tot așa. Avea numai 22 de ani când s-a însurat cu mama, o aviatore foarte cunoscută în epocă, pe nume Marina Știrbey, fiica cea mai mică a lui George Știrbey, politician conservator, mort de tifos în 1917. Botezul meu a avut loc pe 21 mai de Ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena la Biserica „Domnița Bălașa” din București. Nașul meu de botez a fost bunicul Constantin, unul din cei trei efori ai bisericii „Domnița Bălașa”, ridicată de o fată a domnitorului Constantin Brâncoveanu, iar nașa a fost mătușa Elisabeta, sora mai mică a tatălui meu.

Neamul Brâncovenilor a mers mai departe nu numai prin mine, ci și prin fratele meu. Care are un fiu numit tot **Constantin** (Clement) Brâncoveanu. L-am invitat și pe fratele meu

¹ Povestea ultimilor Brâncoveni născuți în România, Historia special, an III, nr 7, iunie 2014, p.56- 66, București

Mihai să vină cu mine să dezgropăm împreună trecutul străbunilor noștri. A promis că va veni la Istanbul, dar avionul lui are o mare întârziere... Fratele meu s-a născut în iarna anului 1948, imediat după alungarea Majestății Sale Regele Mihai I al României de către bolșevici și slugile lor autohtone. Fratele meu a fost botezat Mihai. În foarte multe familii din România, după alungarea regelui, feciorii veniți pe lume au primit numele Mihai. În semn de respect, de iubire, de continuitate, de regalitate, de statornicie, în contrast cu politica oficială republicană și ateistă. Fiind Brâncoveni, am fost etichetați drept „dușmani de clasă”, „boieri asupritori”, „lipitori care sug sângele poporului” și câte și mai câte...

Era greu de trăit în această atmosferă de ură, de negare a tot ce a fost bun în istoria noastră. În primăvara lui '48, părinții mei împreună cu alte câteva familii de prieteni au vrut să fugă de regimul instaurat de Dr. Petru Groza. Au plecat cu noi, chipurile la mare, ca și cum am fi dorit să ne distrăm. Parcă de distracție ne ardea nouă... Părinții mei au căutat cu disperare o ambarcațiune să ne ducă, aici, unde sunt eu acum, la Istanbul unde au pierit străbunii noștri ... Ce ironie a sorții!

Locul unde au suferit și au murit decapitați voievodul Valahiei și feciorii săi, nouă ne părea atunci raiul de pe pământ... Rai la care nu am mai ajuns ... Cât de naivi au fost părinții mei și prietenii lor ! Litoralul, hotelurile, restaurantele, străzile colcăiau de agenți ai regimului comunist, de turnători, de spioni ... Iar noi, niște biețe oițe, prinse între barosul sovietic și nicovala românească ... Nu le-a fost greu agenților sub acoperire să ne descopere intențiile. A urmat arestarea părinților mei și familiilor însoțitoare, cu toată teroarea, ancheta, disperarea. Li s-a intentat proces pentru comiterea infracțiunii de *tentativă de trecere frauduloasă a frontierei*... Din fericire, doar bărbații au fost condamnați, femeile au scăpat. Tata a luat trei ani pentru visul său de libertate de a se preumbla prin Istanbulul de unde a venit caftan de domnie pentru străbunul Brâncoveanu ... Tata a ajuns la munca de jos la Canalul Dunărea-Marea Neagră și a mai fost reținut încă trei ani în plus în domiciliu obligatoriu ... S-a întors acasă în 1954. Ne-a fost greu fără el. Mama mea a trebuit să coboare din înaltul cerului unde strălucea ca aviatore la marile mitinguri aviatice la munca de jos. A prins o slujbă unde trebuia să împodobească piețele cu lozinci comuniste, mobilizatoare, cu tablouri ale lui Gheorghiu Dej, ale Anei Pauker și ale clicii lor.

La școală am învățat, firesc, despre străbunul nostru Constantin Brâncoveanu. Îi priveam portretul din manualul de istorie cu adâncă venerație. Era cu totul altceva decât tablourile pe care le înălța mama de 1 Mai și 23 August... I-am stropit chipul mustăcios cu lacrimile mele de adolescent. În manual nu se pomenea absolut nimic că a fost un mare martir al Ortodoxiei și un bun patriot, ci numai că a avut o lungă domnie, perioadă în care a creat *stilul brâncovenesc*.

Iar colegii de clasă și profesorii se uitau cu uimire la noi, gândindu-se, probabil, prin ce miracol mai trăim noi pe lume să ducem faima neamului brâncovenesc mai departe...

În 1959, tata a fost din nou arestat pentru uneltire contra ordinii sociale. A fost judecat în regim de urgență la Tribunalul Militar București și a fost condamnat la 8 ani închisoare. De ce ? Participase la unele petreceri nevinovate alături de colegii de muncă și la un păhărel și se mai dezleagă inima și limba. A fost raportat imediat unde trebuie... În sentința judecătorească se scria însă negru pe alb precum că „a avut întâlniri clandestine organizate cu diferite elemente și a comentat dușmănos realizările regimului democrat-popular”.

Nici eu nu am fost mai „bun” decât tata! Am riscat și eu pușcăria. Din cauza iubirii mele nemăsurate pentru muzică... Am fost la aproape toate spectacolele de la Operă, de la Ateneu... Mi-am făcut prieteni în lumea mare, adevărată, altruistă a artiștilor României de pe atunci... M-

am trezit amestecat în Procesul cântăreților de la Operă” prin 1960. Au fost atunci arestați mari artiști, precum Dinu Bădescu cu prietena lui Cojocar Viorica, pianistă, Valentin Crețoiu, Șerban Tassian, Cornelia Gavrilăscu... au fost incriminați că discută probleme politice, cu acuzații grave la adresa regimului sovietic din România. Eu eram zugrav la Biserica „Domnița Bălașa”. A venit la mine un tip de la Securitate să mă întrebe netam – nesam ce știu eu despre Dinu Bădescu. Am răspuns: „Nu știu nimic !” M-a amenințat că dacă nu știu nimic, atunci nu o să-mi mai văd în veci familia. M-am speriat. Am fost obligat să mă prezint la proces ca martor al acuzații, să confirm ce spune procurorul. Când am văzut pe prietenii mei în boxă, am înțepenit. Ei, zeii adulați ai publicului cultivat de la Operă, de la Ateneu, erau acum speriați de moarte, slabi, cu priviri hăituite, palizi, îmbătrâniți peste noapte... M-a apucat o milă nesfârșită... Din martor al acuzații m-am preschimbat în martor al ... apărării ! Președintele Tribunalului, speriat și surprins de întorsătura lucrurilor s-a răstit la mine, spunând: „Dacă nu bagi de seamă, te trimet unde-i tac-tu !”

S-a întâmplat apoi o minune. Poate din pricina mărturiei mele neașteptate, favorabile acuzaților, poate ordinelor venite de sus, prietenii mei au fost achitați. Am scăpat și eu, martorul cel imprevizibil.

Atunci, la proces, am avut curaj. După aceea, m-am moleșit. Mai târziu, m-a cuprins adesea remușcarea de a nu-mi fi păstrat curajul acela de pe vremea procesului.

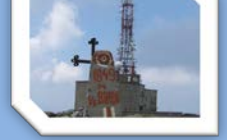
De ce nu am avut și eu extraordinarul curaj al lui Vodă Brâncoveanu ?

De ce nu am avut curajul de a rămâne în țara unde s-a instaurat regimul comunist ?

Să rezist aici, cum au rezistat atâția, să-mi plec capul sub securea călăului ca străbunul meu brâncovean ? Eram un elev pe atunci, ce puteam face eu, fără acordul părinților mei ? Care iar au uneltit pentru plecarea definitivă din România. Dar cum ? Granițele erau păzite, nu trecea nici pasărea.

Atunci, părinții mei au apelat la rudele din străinătate. Mama avea o soră mai mare, pe Sanda, în Anglia. Tata avea un frate în Franța, pe nume Matei Brâncoveanu, ceilalți doi frați ai tatei au murit pe front. Familia noastră dăduse deja tributul de sânge într-un fel, nu a mai fost dispusă să se sacrifice... Cu ajutorul mătușii Sanda, a fratelui Matei, a prietenei noastre celebre Martha Bibescu s-a declanșat o adevărată campanie diplomatică menită să pună presiune pe guvernul de la București. Ambasadori plenipotențieri ai unor mari puteri, oameni de cultură din străinătate, oameni de știință, oameni politici etc., au asaltat guvernul să ne dea viză de plecare din țară. La începutul anului 1964, guvernul a cedat insistențelor externe. Ni s-a cerut în schimb, să renunțăm în scris la cetățenia română. Cum ? Noi, Brâncovenii, să renunțăm la cetățenia română, la individualitatea noastră, la crezul nostru, la sceptrul nostru de domnie asupra Valahiei din secolele trecute ? Am vrut să renunțăm la plecarea în străinătate, a fost o dramă de neînchipuit! Eu nu voiam în ruptul capului să semnez, eram tânărul revoltat, pe atunci nu aveam decât vreo 16 ani, dar mama mi-a șoptit cu dibăcie la ureche în franceză : „Semnează, oricum semnătura ta nu are valoare, fiind minor !” Numai așa am semnat...

Am plecat din țară pe 17 aprilie 1964. Cele trei bilete de avion pentru mama și pentru mine și fratele meu au fost rezervate din străinătate la compania belgiană SABENA. Am zburat de la București la Bruxelles, iar de aici am decolat spre Londra. Noaptea plecării a fost cumplită. Am dormit la hotelul aeroportului Băneasa. Mama a sperat ca în ultima clipă să apară și tata. Nu a apărut... A fost eliberat două luni mai târziu, după o amnistie generală. A sosit și el în Anglia înainte de Anul Nou. În noiembrie 1983, tata a murit fulgerător : făcuse un infarct! Iar în mai 2001, mama a zburat și ea spre țările cerului în chip de înger aviator : avea 89 de ani

! După '89, eu și fratele meu Mihai, am venit de mai multe ori în România străbunilor noștri dragi.

Acolo, în străinătate, am urmat cursuri universitare. Am fost profesor universitar la Oxford și la Manchester. Am mai predat cinci ani aproape *full time* la Universitatea Sheffield. Acum predau cursuri de vară la Universitatea din Missouri din Statele Unite despre istoria Rusiei din perioada 1850- 1950. România ne-a acordat mie și fratelui meu cetățenia română. Nu m-am căsătorit niciodată. Am avut o iubită foarte posesivă care nu mi-a îngăduit mariajul cu nici o femeie din lume. Iubita mea este cam batrânioară, o doamnă cam ciudată, imprevizibilă și câteodată revendicativă, adesea sângeroasă. Se numește **Istoria**. De dragul ei am venit acum la Istanbul. Să fac săpături în straturile groase de peste 300 de ani de aluviuni temporale pe malurile Bosforului în căutarea străbunilor mei... Pe care sper să-i găsesc într-o postură inedită, așa cum nu au mai apărut în fața atâtor istorici din lumea Bizanțului... Să dăm peretele ăsta de cărămidă veche și să pătrundeți alături de mine în închisoarea Yedi Cule ...

(se stinge lumina)

Tabloul 2

(La închisoarea Yedi Cule, rămasă în picioare de pe vremea bizantinilor, situată în sudul Istanbulului, lângă străduțele rău mirositoare ale tăbăcarilor. Este o fortăreață în formă de pentagon, apărată de ziduri și șapte turnuri de unde vine și denumirea „Yedi cule”. Pe vremuri aici s-a păstrat tezaurul sultanilor, apoi cetatea a devenit închisoare imperială, atât pentru demnitarii turci, cât și pentru cei europeni, acuzați de „hainie” și „hiclenie”, de neascultare față de sultani. Turnurile sunt de peste 20 de metri, cu patru –cinci etaje, cu săli de gardă, cu odăițe pentru interogatorii și execuții, toate legate cu ziduri prevăzute cu creneluri, păzite de ieniceri. Scările de piatră spiralate duc din vârful turnurilor până în celulele subterane ale condamnaților. În fundul temnițelor se aflau și îngrozitoarele puțuri de sânge unde erau aruncați prizonierii după strangulare sau după execuție. Aici au fost executați sultanul Osman al II-lea în timpul revoltei ienicerilor conduși de marele vizir Daud Pașa, aici au fost închiși și diplomați europeni, precum genovezul Spinola (1677), ambasadorul Rusiei, P.Tolstoi (1710), unii prizonieri de război, precum venețianul Giulio Andreea Rosina (1690- 1699), tot aici au fost închiși o vreme Petru Cercel (1589-1590), domn al Țării Românești, Mihai Racoviță (1709), domnul Moldovei, eliberați apoi prin răscumpărare. Tot aici a mai fost închis și baronul rus P. Șapiro, pe vremea negocierii păcii după înfrângerea rușilor de către turci la Stănilești pe Prut (1712- 1713) 2.

Povestitorul Constantin Brâncoveanu înlătură ultimele cărămizi și scânduri cu fire groase de păianjeni și intră într-o celulă, unde zace un tânăr bărbat în lanțuri cu puțin trecut de 30 de ani).

2 Constantin Șerban- Constantin Brâncoveanu, Editura Tineretului, 1969, București, p. 178-179.

Povestitorul (spre public): El este fiul cel mai mare al domnitorului Constantin Brâncoveanu. L-am recunoscut după tablourile străbunilor. În buna tradiție a familiei Brâncoveanu, fiind primul copil de parte bărbătească a fost botezat... Constantin !

(Povestitorul se duce liniștit la tînărul înlănțuit și cu o cheie îi desface lacătul lanțului.)

Constantin Brâncoveanu junior: Cine ești dumneata ? Ce cauți aici ? De ce m-ai deslegat ? M-a eliberat cumva sultanul Ahmed ? Răspunde-mi imediat ! L-a eliberat cumva și pe tata și pe ceilalți frați ai mei din celulele de alături: Ștefan, Radu și Matei ?

Repet întrebarea, domnule: Cine ești dumneata ?

Povestitorul: Eu sunt un om... din altă lume. Dar sunt tot din neamul tău, așa că stai liniștit, nu-ți fac absolut nici un rău. Nu am venit să-ți desleg lanțurile, ci limba. Cum de ai ajuns aici în ce mai temută închisoare din Imperiul Otoman ?

Constantin Brâncoveanu Junior: Cum am ajuns aici în temnița sultanului ? Iată cum: cu o zi înainte de Buna Vestire , pe 24 martie 1714, a sosit la București la palatul domnesc capugiul Mustafa –aga din Istanbul, cu pretextul că este în drum spre raiaua Hotinului. Era un vechi și bun prieten de-al tatei, Constantin Vodă Brâncoveanu. Turcul nu a trezit nicio bănuială tatălui meu , chiar dacă trimisul sultanului a venit în fruntea unei cete de turci. Capugiul a fost întâmpinat cum se cuvine de Vodă în sala mare a Spătariei de la Curtea Domnească ,alături de alți boieri care se găseau în acele momente pe acolo . Dar în momentul de efuziune al îmbrățișării, Mustafa –aga a scos pe neșteptate o năframă mai neagră decât întunericul iadului și a pus-o pe umărul tatălui meu, rostind groaznicul cuvânt: Mazil !, adică, mazilit, scos din domnie !

Tatăl meu a crezut că nu aude bine sau că e o glumă macabră, pusă la cale de bunul său prieten care și-ar fi permis asta, chiar în Divan.

S-au mai întâmplat între ei glume mai mult sau mai puțin reușite. Dar capugiul a spus mai departe Mazil ! și că-i pare nespus de rău că s-a întâmplat acest eveniment la care nimeni nu s-ar fi așteptat, dar că el este supusul măritului Padișah și că trebuie să ducă la îndeplinire ordinul de mazilire al lui Vodă Brâncoveanu. Toată lumea a rămas încremenită. După o domnie de peste 26 de ani, dintr-o dată, nitam-nisam,, cade trăsnetul mazilirii în capul tatălui meu.

Povestitorul: Nu a încercat să se apere părintele tău ?

Constantin Brâncoveanu Junior: Ba da. A căutat disperat ajutor la cei apropiați lui, la unii boieri , la slugile lui, dar...

Povestitorul: Dar ?

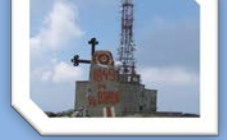
Constantin Brâncoveanu Junior: Era prea târziu. Trupele instruite din vreme ale capugiului au ferecat toate porțile, au închis toate intrările, ca să nu poată veni nimeni în ajutorul tatălui meu...

Povestitorul: Cum de nu și-a dat Vodă seama de ce i se pregătește ?

Constantin Brâncoveanu Junior: Marele vizir Gin ali Pașa, cumnatul sultanului Ahmed este un om foarte viclean. A asigurat pe tata că se bucură la vestea apropiatei nunți a fratelui meu Radu, cu fata lui Antioh Cantemir, domnul Moldovei, iar mireasa se găsea la Istanbul. Apoi , să nu dea de bănuir, a ales să fie necruțătorul sol al mazilirii tocmai un prieten al tatălui meu , tocmai pentru ca venirea acestuia la București în fruntea unui mic corp de oaste să nu trezească nici o bănuială lui Vodă.

Povestitorul: Ce s-a întâmplat mai departe ?

Constantin Brâncoveanu Junior: Solul Padișahului a chemat degrabă pe boieri și pe Mitropolit și în prezența lor a dat citire firmanului de mazilire prin care tatăl meu era declarat hain , adică rebel și din această cauză a fost detronat. Capugiul a pornit să sigileze vistieria și apoi tezaurul privat al domnului. Odoabașii imbrohorului au răscolit apoi palatele noastre de la Mogoșoaia, Târgoviște, Potlogi, București și casele domnești de la Pitești, Obilești și Caracal. A fost apoi uns domn marele spătar Ștefan Cantacuzino și în cea mai mare grabă. Neavând caftan de domnie care era închis sub sigiliu în vistierie, capugiul Mustafa și-a scos haina proprie pe care a pus-o pe umerii noului domn. Tata a mai avut puterea să spună cu toată grozăvia momentului: „ E mai bine că domnia a fost încredințată lui decât unui străin!” 3 În

Vinerea Mare a patimilor, la orele nouă seara, începea pătimirea noastră. Am pornit spre Istanbul. Înainte de a ne urca în carete, noul domn a avut bunăcuviința de a-l saluta pe vechiul domn. Vodă Brâncoveanu i-a spus : „, Finule Ștefan, dacă aceste nenorociri sunt de la Dumnezeu pentru păcatele mele, facă-se voia Lui. Dacă însă sunt roada răutății omenești pentru pieirea mea, Dumnezeu să ierte pe dușmanii mei, dar păzească-se de mânia teribilă a judecății divine ”. 4 Capugiul a condus nenorocitul nostru convoi de vreo 50 de carete încărcate cu averile noastre toată noaptea până la Rusciuc, dincolo de Dunăre, de teamă să nu fie atacat în Valahia.

7

3 Martiriul Sfinților Brâncoveni, 1714-2014, 300 de ani de la săvârșirea mucenicească a Brâncovenilor, Editura Sophia, București, 2014, p. 246

4 Op.cit., p. 247

Eram înconjurați de câteva sute de turci. Ajuns peste Dunăre, tatăl meu a răsuflat ușurat. Era în prima zi de Paște. Cu toată deznădejdea noastră, ne-am rugat bunului Dumnezeu să ne apere de nenorocirea care ni se pregătea. După aproape trei săptămâni de drum , am ajuns aici la Istanbul.

Tatăl meu a sperat , bietul de el, că după ce vreme de 26 de ani a umplut curtea sultanului de peșcheșuri, daruri și giuvaericele, va avea dreptul să stea împreună cu familia sa la unul dintre palatele sale. Spre groaza noastră, am fost aruncați direct în partea cea mai întunecoasă a închisorii Yedi Cule, cu excepția Doamnei lui Vodă , a nurorii sale , a copilului și fiicei acesteia care au fost duse într-un loc mai luminos din altă închisoare.

Povestitorul: Ce a urmat după arestarea voastră ?

Constantin Brâncoveanu Junior: Eu și tata am fost imediat supuși la cazne. La început mai ușoare, apoi din ce în ce mai grele.

Povestitorul: Ce voia sultanul ?

Constantin Brâncoveanu: Să mărturisim unde este averea noastră.

Povestitorul: Avere ?

Constantin Brâncoveanu Junior: Da. Vodă Brâncoveanu era poreclit la Istanbul Altîn Bey.

Povestitorul: Altîn Bey?!?

Constantin Brâncoveanu Junior : Da, Altîn Bey. Pe turcește înseamnă Prințul Aurului. Ticăloșii au început apoi să-l chinuiască pe Vodă . Tatăl i-a blestemat cu cuvinte îngrozitoare de care și acum mă cutremur. A spus că a dus atâta aur la Istanbul că din el s-ar fi putut turna un lanț gros cu care să se închidă strâmtoarea Bosforului, așa cum au făcut creștinii împăratului Constantin al XI-lea Dragases, ultimul împărat al Constantinopolului spre a opri corăbiile turcilor. I-a blestemat pe sultan și pe marele vizir și a prezis destrămarea Imperiului și făurirea Daciei mari pe osemintele osmanlâilor. „ Ce avere ?” i-a înfruntat tatăl meu .” Asta-i averea mea”, le-a răspuns tot el. „Am mulți feciori și multe fete . Dumnezeu dă roadă îndestulată celor pe care îi iubește. Mi-a dat și mie, slăvit să fie numele Lui”, a mai zis Vodă Brâncoveanu. Tata a spus adevărul. Înaintea mea s-au născut surorile mele Stanca, Maria și Ilinca. Am urmat eu : o mare bucurie pe capul tatălui meu, am fost primul lui fecior, născut în 1683, înainte de a lua el domnia. Au urmat după mine Ștefan, Safta, Radu, Ancuța, Bălașa, Smaranda. Ultimul vlăstar brâncovenesc a venit pe lume în 1698. Mezinul Matei, are doar 16 ani, zace și el alături de tatăl meu, de mine , de Ștefan și de Radu în închisoarea necredincioșilor. La scurtă vreme, sultanul l-a arestat și pe vistiernicul și ginerele tatălui meu, sfetnicul Ianache Văcărescu. Îl bat mai tare decât pe Vodă Brâncoveanu ca să spună la care bănci din Europa sunt depuși banii noștri.

Așa că, tata, i-a înfruntat deschis... Averea mea sunt copiii mei.

Mai ales , pe mine, tata m-a privit ca pe succesorul lui. M –a trimes împreună cu alți boieri la nunta fiicei lui Gheorghe Banffy, principele Transilvaniei. Printr- diată (testament) redactată încă din 1708 ne- a împărțit averea fără nici o părtinire. Eu am primit curțile de la Potlogi, Ștefan pe cele de la Mogoșoaia, Radu a primit Obileștii, iar Matei, Doiceștii. Restul de avere a fost împărțit surorilor noastre să aibă zestre multă pentru măritiş. Noi, băieții , am mai primit inele cu diamante, cercei, brățări, lăntişoare și salbe, toate din aur, pentru viitoarele noastre soții, haine scumpe pentru tinerii căsătoriți, contășuri, dulămi, rochii, veselă pentru masă, tipsii, talere, ligheane, sfeșnice, carete trase de șase telegari. Dar sultanul de acum Ahmed al II-lea se uită, nu la mulțimea copiilor, ci la mulțimea galbenilor, a banilor. Banul este ochiul dracului, așa după cum se spune în Țara Românească.

Povestitorul: Eu cred că asta se spune cam peste tot. În toată Europa se spune, de pildă, că inima englezului este în pungă.

(scoate din buzunar o monedă)

Am și eu un astfel de ochi al dracului. L-am cumpărat de pe piața neagră, împreună cu doi kosoni dacici. Dar această monedă de aur am adus-o special cu mine la Istanbul. Recunoști această monedă ?

Constantin Brâncoveanu Junior(luând moneda din mâna povestitorului): Doamne,Dumnezeule ! Este chiar moneda de aur bătută de Vodă Brâncoveanu...

Povestitorul: Ce poți să-mi spui despre ea ?

Constantin Brâncoveanu Junior(sărutând cu evlavie și apoi restituind moneda de aur): Cel mai bine ar fi să vă povestească despre această monedă chiar tatăl meu... El a fost poreclit Altîn Bey- Prințul Aurului. Este în celula de alături...

(Se stinge lumina)

Tabloul 3

(Povestitorul deschide curios ușa unei alte celule din închisoarea Yedi Cule. Este o celulă mult mai întunecată. Domnitorul Constantin Vodă Brâncoveanu este într-o stare de nerecunoscut. Are urme de lovituri pe față, cămașa îi este ruptă de la bătaia cu biciul. A slăbit și are privirea tulbure și fixă. Geme încetisor din cauza durerilor. Stă încovoiat de durere pe priciul de lemn al celulei. Povestitorul se îndreaptă spre deținut, îi deschide cu cheia lacătul lanțurilor care cad cu zgomot).

Constantin Brâncoveanu: Bunul Dumnezeu a îngăduit, cu toate păcatele mele, să se întâmple o minune astăzi. Să fie adevărat ce-mi văd ochii ? Sunteți cadiul, sunteți judecătorul trimis de sultan să mă elibereze ?

Povestitorul: Nu, sunt un om venit din altă lume. Să zicem că vin din Lumea Nouă, așa cum se spunea pe vremea ta. Dar sunt din neamul tău. Nu-ți fac nici un rău. Nu am venit să-ți dezleg lanțurile , ci limba. Cum ai ajuns aici? Care-i povestea banului tău de aur? Îl recunoști ?

(Îi arată moneda)

În centrul acestei monede, pe avers, este bustul tău, în profil spre dreapta. Pe cap ai o căciulă de blană cu agrafă și panaș, peste haină este o mantie tivită cu hermină, prinsă la grumaz cu agrafă din pietre prețioase.

Constantin Brâncoveanu (cu tristețe adâncă): Am fost eu oare îmbrăcat așa?

Povestitorul: Da, sigur, altminteri cum te-ar fi zugrăvit pictorul? Pe aversul monedei ai pus inscripția "CONSTANTINVS BASSARABA/DE BRANKOWAN"...

(întorcând moneda pe fața cealaltă)

Pe revers, în centru, ai pus un scut cu margine de perle, are grifoni încolăciți, iar deasupra scutului este o coroană de prinț. Pe scut se mai vede o acvilă cu aripile deschise. Are în plisc o cruce și stă pe vârful unui munte. În partea stângă a acvilei se vede soarele, în partea dreaptă, luna, dedesubt, se poate citi anul 1713. În exterior se poate citi inscripția: "D: G: VOIVODA ET PRINCEPS/VALACHIAE TRANS ALPINAЕ".

(Îi înmânează moneda)

Constantin Brâncoveanu (examinând moneda cu mare atenție): Da. Ai dreptate. Este chiar moneda autentică, gravată la ordinul meu de maestrul ardelean Carl Hoffman. Se văd inițialele C și H.

(restituind moneda vizitatorului neașteptat)

Dar înainte de a ajunge la banul de aur de la sfârșitul domniei mele este cale lungă. Nu cred că ai răbdarea de a mă asculta.

Povestitorul: Am trecut peste mările pământului pentru a te asculta aici în celula de la Istanbul. Îți închipui că sunt mai răbduriu decât o piatră.

Constantin Brâncoveanu: Atunci ascultă –mă cu foarte multă atenție.

(oftează din străfunduri)

Primul lucru pe care l-am aflat aici la Istanbul a fost acela precum că vorba „surghiun” din limba română provine din turcescul „surgün”...

Iar eu sunt, bietul de mine, în surghiun... Vai mie, păcătosul, ce visuri de mărire am avut! Și acum zac ca un nevolnic în fundul temniței. În prima lună de detenție am fost schingiuit să spun unde este ascunsă averea mea. Au fost schingiuiți și bietul vistiernic și ginerele meu Ianache Văcărescu, precum și celălalt ginere al meu Manolache Lambrino, soțul domniței Bălașa. Aceștia au spus că cele mai mari sume ar fi fost depuse la băncile din Veneția și Viena, în Olanda și chiar în Anglia. La vistieria din București s-au gasit doar 4.000 de taleri, iar prin odăi și cămări, unele obiecte de preț, argintărie, blănuri și giuvaieruri.

Am spus și eu la început că averea mea sunt copiii mei, nenumărații mei copii. Călăul mi-a răs în față și m-a supus la torturi de neînchipuit. Am mărturisit apoi, dar numai despre sumele depuse în băncile venețiene pentru că știam că turcii nu le vor recupera, dată fiind dușmănia dintre Poartă otomană și Serenissima Republică. Asta l-a înfuriat foarte tare pe marele vizir Gin Ali Pașa care a înăsprit încarcerarea mea, fiind aruncat într-o celulă umedă și întunecoasă în care lumina se ițea doar prin ferestruica din tavan. Hainele cele domnești mi le-au preschimbat cu altele ordinare și zdrențuite. Am fost supus la tortura întinderii pe roată, la cetluirea capului cu un cerc de fier pe care îl strângeau cât mai tare, la arderea cu fierul înroșit pe piept și pe spate, la înțeparea picioarelor și mâinilor. Nici o mărturie în plus nu mi-a mai fost smulsă.

Blestemații de viziri, de sultani, de demnitari turci!

I-am înecat într-o dulbină de aur și gurile lor căscate în sus tot mai cer mahmudele ! Timp de nouă zile și de trei ori pe zi, călăii m-au chinuit în blestematul loc de schingiuire , zis Fornetta. Acolo, împreună cu copiii mei și cu ginerii mei și în fața doamnei mele și a fiicei mele, domnița Bălașa, am fost torturat mai rău decât un criminal de rând. Nu am mai rezistat. Am spus că am mai ascuns bani în locuința patriarhului Hrisant al Ierusalimului și la ambasada engleză , ambele locuințe fiind din Constantinopol... „Cât?” au întrebat nesătuii. „Câteva zeci de mii de galbeni...” le-am răspuns eu. Apoi tortura s-a rărit pentru că nu mai aveam ce averi să mai declar. Mi s-a promis că voi fi eliberat cu totul din închisoarea Edicule după ce le voi fi plătit încă o mare sumă de bani...

Povestitorul: Întreb și eu ca turcii: „Cât?”

Constantin Brâncoveanu (oftând) : 20.000 de pungi cu aur.

Povestitorul: Este foarte mult.

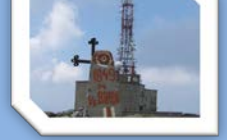
Constantin Brâncoveanu: Eu le-am spus: „ Mi-ați luat totul, de unde să vă mai dau ? „ Atunci ei n-au mai zis nimic...

Povestitorul: În ce stare de plâns ai ajuns acum. Mai bine nu ai fi ajuns domn al Țării Românești...

Constantin Brâncoveanu: De câte ori nu mi-am spus și eu asta ? De mii de ori de când sunt aici la închisoare... Ce le-a venit boierilor valahi să mă propună domn al Țării Românești ? Oare numai pentru faptul că sunt bogat ? Da, sunt bogat, am 111 moșii, am bani la multe bănci apusene... Dar ce să fac eu cu bogăția mea, Doamne, Iisuse Hristoase ?, am strigat eu atunci în adâncul inimii mele. Pentru că Tu, Doamne, îmi vei spune ca în Sfânta Evanghelie: Vinde tot ce ai și urmează-mă ! Dar Tu nu mai ești, Doamne, pe pământul îndepărtat al Israelului să alerg la tine și cu atât mai puțin ești prin preajma Bucureștilor ca să te pot urma... Dar ai lăsat aici o Biserică și o țară... Țara Românească... Ai mai lăsat o țară : Moldova de dincolo de Milcov pe sub care am trecut cu conducte de apă să satur setea celor din Focșani la rugămintea fraților noștri. Pe aceste țări, numai pe ele le voi urma eu, Doamne, cu binecuvântarea Ta... Țara Românească... Și Moldova care este și ea tot țară românească... Și Transilvania care este și ea, în cea mai mare parte a ei, tot țară românească ... Transilvania a scăpat de turci, dar a căzut sub austrieci... Pe care unchiul meu, domnul Șerban Cantacuzino al Țării Românești i-a ajutat pe ascuns la asediul Vienei de către armatele otomane... Amarnice bănuieli și chiar întemeiate a trezit unchiul meu vizirului Kara Mustafa, cel care a poruncit pașalelor din Bosnia și Magnezia să-l supravegheze atent... Nici domnitorul Gheorghe Duca al Moldovei nu i-a sprijinit pe turci să cucerească Viena creștină... Nu doresc să exagerez în nici un fel meritul românilor, dar eu cred că pasivitatea calculată a trupelor muntene și moldovene a fost picătura care a făcut să întârzie atacul decisiv turcesc asupra Vienei și a permis atunci regelui polon Jan Sobieski să atace fulgerător și să depresoare Viena , să spargă încercuirea păgână din jurul străvechii Vindobona romane...

Țin minte pe de rost o scrisoare a generalului austriac Wallenstein către unchiul meu, domnul Șerban Cantacuzino. Generalul îi scrie unchiului meu despre ” acele frumoase fapte ce Măria Ta ai făcut în vremea încunjurării Vienei”... 5

Sărmanul meu unchi! Visul lui pe care mi-l împărtășea mereu era acela de cucerire a raialelor turcești de pe malurile Dunării, spinarea turcească a Europei de sud-est, alungarea osmanliilor din Balcani, cucerirea Istanbulului de către o coaliție creștină și refacerea Imperiului Bizantin... De aceea, întreținea pe ascuns, cu bani buni, mai multe cete de haiduci sârbi care să

se alătura luptei la care visa ... Se închipuia Țar Țarigradski, Țar al Țarigradului, adică împărat al Constantinopolului...

În chiar anul 1688, unchiul meu a obținut recunoașterea dinastiei sale ca ereditară pe tronul Țării Românești pentru contribuția sa adusă pentru salvarea Vienei. A fost înnobilit și cu titlul de baron al Imperiului austriac. I s-a promis un ajutor de 6 000 de oșteni austrieci pentru viitoarele lupte cu turcii. Dar cu ce preț? Cu închinarea Țării Românești Imperiului austriac care dorește să-și mute granița la Dunăre. Dar asta nu a fost totul. Viena a mai pretins plata unui tribut de 75 000 de taleri. Unchiul meu a arătat atunci nobililor austrieci obrazul ca să le arate că nu au așa ceva și a refuzat închinarea țării. Asta a trezit mânia imperialilor, astfel încât, pentru a contracara pe loc, domnul l-a trimis la Moscova pe arhimandritul Isaia pentru a cere țarului protecție pentru românii ortodocși din Ardeal, siliți de papistașii imperiali să treacă la unirea bisericii lor cu Roma. Cred că austriecii prin iscoadele lor au aflat ce a făcut unchiul meu și generalul lor Veterani a trecut nepoftit de nimeni în Țara Românească spre a forța mâna unchiului meu să semneze un așa zis tratat de alianță, în fapt un act de sclavie.

5 Mihai Cantacuzino- Genealogia Cantacuzinilor, publicată de Nicolae Iorga, București, Minerva, 1902, p. 248.

Domnitorul trebuia să dea provizii pentru 12 regimente și chiar să trimită un ambasador la Viena, chipurile, în semn de prietenie și colaborare. Unchiul meu s-a prăpădit de inimă rea... A visat să unească pe toți creștinii din Balcani spre a mărșălui spre Istanbul, dar iată că, pe neașteptate, creștinii din Apus au venit să se înstăpânească peste pământurile noastre...

Unchiul meu a avut un fiu minor pe nume Gheorghe... Cu puțin înainte de a muri, domnul Țării Românești a spus tuturor sfetnicilor săi că cel mai potrivit dregător spre a urca pe tron sunt eu în situația în care fiul lui nu ar avea vârsta potrivită pentru domnie... Și chiar asta s-a întâmplat... Cine ar fi crezut că se prăpădește așa repede? Asta a fost voința lui. Dar voința mea este alta. De a trăi în liniște, alături de fiii mei și de fetele mele. Iartă-mă, Doamne Iisuse Hristoase, nu sunt demn de a îmbrăca haina de domn! Mai bine sprijin din toate puterile mele un alt Cantacuzin!

Povestitorul: De ce? Ți-e frică de domnie?

Constantin Brâncoveanu: Nu. Am fost dregător în mai toate dregătoriile țării. Dar eu sunt un om care iubește familia și liniștea. Dar, domnule necunoscut, care ai venit aici la mine ca un înger trimis de Domnul, boierii Valahiei mi-au spus că hotărârile mari și grele cer timp și că ei speră cu toții că m-am gândit bine. Da, m-am gândit foarte bine, boieri dumneavoastră, am zis eu.

Povestitorul: Și care a fost hotărârea ta?

Constantin Brâncoveanu: Am spus așa, că nici aici, bătut în aproape fiecare zi, nu uit și nu voi uita niciodată acele momente din viața mea:

Am spus: "Dumneavoastră, bine știți, că eu am fost la casa mea ca un domn... și domnia aceasta, eu nu o pohtesc ca să-mi înmulțesc grijile..., ci dumneavoastră m-ați pohtit și fără voia mea m-ați pus domn în vremi de acestea turburate, înconjurate de oști și de vrăjmași..." 6.

Dar ei nu s-au lăsat. Mi-au răspuns cam așa: Noi am socotit de cuviință că, în primul rând, sunteți unul de-ai noștri și nu un străin, un venetic. Ai crescut de tinerel sub ochii noștri, ai fost harnic, cinstit, devotat domnului și țării, milostiv cu săracii, iubitor de carte elinească, latinească și slavonească, ctitor de mănăstiri, chivernisitor de avere, precaut și respectuos cu

toți deopotrivă. Te-ai înălțat an de an sub ochii noștri în vrednicie și cât te-ai gândit tu acolo să refuzi domnia, noi am scris repede dregătoriile tale. Ai fost în 1764 vtor postelnic-al doilea postelnic, în 1676, viitor logofăt-al doilea logofăt, în 1679, mare agă-comandant de dărăbani și seimeni, păzitor al Bucureștilor. _____ 6 *Cronicari munteni*, vol.II,p.277.

Apoi ispravnic de scaun –garant al tronului domnesc cu alți trei boieri, apoi mare postelnic cu grijă față de odaia domnului, în 1682, mare spătar-comandant de întreagă oștire, în 1683, la asediul Vienei, ai fost

ispravnic de scaun domnesc, din 1687 și pînă acum ai fost mare logofăt,șef al întregii noastre cancelarii domnești. Ai trecut prin aproape toate dregătoriile importante ale țării noastre. Numai prin una nu ai trecut încă. Noi vrem să treci și prin această ultimă, mare, supremă dregătorie: aceea de domn al Țării Românești ! Eu iar le-am spus că nu mă văd deocamdată pregătit sufletește să urc pe tronul țării. „ Știm cu toții asta, dragul nostru domn”, mi-au replicat ei . Noi am propus tronul pentru stolnicul Constantin Cantacuzino, fratele domnului care s-a prăpădit de când cu amenințarea austriacă peste țara noastră. Dar fratele domnului a refuzat cu hotărâre tronul . Se vede acum că domnia la București este o treabă grea, de care fug oamenii cinstiți din teama de a nu greși și de a nu năpăstui pe alții. În plus, s-au opus boierii din tabăra Bălenilor care nu vor o dinastie cantacuzină . Abia atunci, să ne ierți, ne-am gândit la tine , mare logofăt. Eu, iar le-am spus exact așa: ”Dar ce-aș vrea eu cu domnia ?”Ei au cerut aproape cu lacrimi în ochi: ”Ne rugăm, nu lăsa în țară să intre alți domni sau răi, sau nebuni, să o strice ”... 7

Mulți erau de părere că după domnia unchiului meu Șerban care era cu ochii spre Viena, sultanul voia numirea unui vodă străin de țară ,dar devotat Înaltei Porți.

Povestitorul : Și atunci ?

Constantin Brâncoveanu: Am cedat, domnule. Așa am urcat eu la domnie, așa am coborât eu la închisoarea Yedi Cule. Știi ce le-am spus, știi care a fost formula mea de acceptare a tronului Țării Românești ?

Povestitorul: De-asta am venit la Istanbul ca să aflu.

Constantin Brâncoveanu: Atunci , află, bunul meu domn, ce le-am zis atunci: ” Dacă pohtiți toți, mi-e voia și mie”... 8

Momentul urcări mele pe tron a fost un moment greu pentru Țara Românească.

Povestitorul: De ce ?

Constantin Brâncoveanu: Imperiul austriac voia morțiș graniță pe linia Dunării cu Înalta Poartă.

7 Nicolae Iorga, op cit, p 36

8 *Cronicari munteni*, vol. II, p.277.

Am fost și suntem și acum un teren aprig disputat între Viena , Stambul și Moscova.

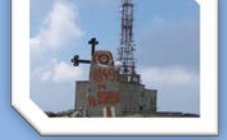
Primii ne vor principat austriac, turcii ne vor sandjac sau pašalâc, muscalii ne vor o gubernie la Dunăre. Ce-i de făcut ? Cu cine să ne aliem ca să ne păstrăm sămânța ?

Povestitorul : Cu cel mai puternic ...

Constantin Brancoveanu: Și cine este cel mai puternic ? Austriacul? Turcul ? Rusul ? Nimeni nu poate răspunde la întrebarea asta.

Viena este departe, Moscova este și mai departe, pe când raialele turcești sunt la doi pași de noi...

Știu că prin urcarea mea pe tron am supărat pe toată lumea. Împăratul Leopold al Austriei ar fi dorit pe tronul Țării Românești pe fiul domnului Șerban Cantacuzino... Adică, pe un minor, pe un mucos... pe care să-l împaci cu jucărioare... Ludovic al XIV-lea al Franței, supranumit

Regele Soare l-ar fi vrut pe tronul de la București pe principele Ardealului Emeric Tököly care să pornească împotriva Vienei, asta fiind interesul momentan al Franței... Hanul Crimeii ar fi dorit să conducă Țara Românească unul din fiii săi... Și cine a ieșit învingător ? Cineva la care nu s-a gândit nimeni și care a stricat toate jocurile diplomatice ale marilor puteri... Inclusiv, cele ale Imperiului Otoman...

Bineînțeles că sultanul a fost informat de către iscoadele sale că am fost dorit de boieri și de țară... Atunci, turcul trebuie să fie în mod normal mulțumit...

Dar eu eram o excepție. Tot nu eram eu pe placul Înaltei Porți... am aflat de la oameni mei de la Istanbul că ambasadorul Franței, Monsieur Girardin a cerut în mod foarte stăruitor o audiență în acele zile la sultanul Ahmed al III-lea. Nu era un lucru secret pentru nimeni de acolo că ministrul Franței de pe malul Bosforului vroia să ceară sultanului înfirmarea numirii mele ca domn al țării, pe motiv că ce naște din pisică șoareci mănâncă...

Povestitorul: Adică?

Constantin Brâncoveanu: Adică, eu sunt nepotul domnului Șerban Cantacuzino. Și ce a făcut unchiul ? N-a mișcat un deget la asediul Vienei pentru a ajuta pe turci. Mai mult, pe ascuns, a tratat cu imperialii și i-a fost recunoscută de către Viena dinastia ca ereditara pe tronul de la București, ba a fost numit chiar baron al Imperiului... Și ce credeau oare turcii ? Și diplomații apuseni ? Că nepotul Brâncoveanu va călca pe urmele unchiului său...

De aceea, ambasadorul Franței cerea stăruitor, uneori cu umbră de amenințare, atât cât putea el să facă asta ! ca pe tronul Valahiei să vină principele Tököly pentru că având la îndemână și trupele ardeleni și pe cele muntene să atace Viena... Era pe atunci un argument menit a-l face pe sultan să încline balanța firmanului numirii spre principele Tököly... De ce să nu lupte alții în locul lui pentru doborârea Vienei ?

Povestitorul: Deci, tronul țării noastre era în pericol de a fi luat de principele maghiar.

Constantin Brâncoveanu: Da. Atunci am fost sfătuit de boierii mei credincioși, printre care vistiernicul Ianache Văcărescu, ca de îndată să trimit o delegație de șase boieri credincioși și deștepți spre Istanbul. Să aibă un aspect cât mai plăcut, nici prea tineri, nici prea bătrâni, cuviincioși și mari meșteri la vorbă, cunoscători pe deplin ai limbii padișahului. Să îi înzestrez fără preget cu 200 de pungi cu aur pentru marele vizir, cu 150 de pungi cu aur pentru marele hasnadar, iar celorlați dregători mai mărunți, să li se dea câte 50 de pungi de aur per capita.

Povestitorul: Și așa ai făcut ?

Constantin Brâncoveanu: Eu ? M-am prins cu mâinile de cap și am început să gem ca un înjunghiat: Doamne Dumnezeu! Dar aurul acesta este pentru nevoile urgente ale țării...

Sfetnicul Văcărescu mi-a răspuns franc că nevoile țării mai pot aștepta deocamdată, dar că acum este primejdie de moarte asupra tronului și chiar a capului meu. Dacă ai intrat la domnie, trebuie să joci tare... să fii mai bun decât dușmanii care vor să te distrugă... Ianache mi-a mai spus aproape disperat: Ai nevoie urgentă de semnarea firmanului de domnie înainte ca ambasadorul francez să intre în audiență la sultanul Ahmed al III-lea și să propună pe un străin pe tronul țării noastre...

Auri sacra fames! Blestemată este foamea de aur!

După ce Înalta Poartă a pierdut Ungaria și Ardealul, deci și haraciul acestora, sultanii ne-au împovărat și mai tare.

Ianache mi-a spus bietul că haraciul Moldovei a crescut într-o sută de ani de 20 de ori. Al nostru, cam la fel. Pe lângă haraci, trebuie să mai plătim peșcheșuri și plocoane sultanului,

marelui vizir, dregătorilor turci, pașalelor din toate cetățile turcești care se înșiră de la Belgrad la Camenița...Nu mai zic de mucarerul mic, confirmarea anuală a domniei care se ridică la 12 500 de taleri. Ferească-ne bunul Dumnezeu de mazilire. În acest caz, Poarta confiscă toate averile domnilor maziliți. 9

9 S.Columbeanu, Radu Valentin, Constantin Brâncoveanu și epoca sa, Editura științifică, București, 1967, p.40

14

O schimbare de mare vizir ne costă cam 10 000 de taleri. Iar marele vizir de la Istanbul se schimbă des, după toanele sultanilor... Tot la trei ani se plătește mucarerul, confirmarea domnului pe scaunul Țării Românești... alți 50 000 de taleri...Am hotărât împreună cu marele spătar Cantacuzino ca sfetnicul și vistiernicul meu Ianache Văcărescu să strângă încă cinci boieri de încredere, plăcuți la chip și la vorbă și care să îl însoțească pe ministrul meu de finanțe, ca să spun așa, la Istanbul într-o misiune tainică.

Ianache urma să plece chiar a doua zi la Istanbul cu cei cinci boieri și cu 500 de pungi de aur!

Povestitorul: De unde atâta aur ?

Constantin Brâncoveanu: Din sipetul meu personal. Dacă ar fi fost nevoie de mai mult, aș fi trimis depeșe la băncile unde aveam destule depozite din orașele apusene Veneția și Amsterdam.

Ianache mi-a scris cifrat că am făcut bine că m-am grăbit. De-am mai fi întârziat o săptămână, ambasadorul francez ar fi intrat în audiență la padișah și ungurul ar fi urcat pe tronul Țării Românești!

Dar delegația valahă a ajuns la vreme, Ianache Văcărescu a împărțit pungile cu aur cui trebuie, ambasadorul Franței a obținut în cele din urmă audiență...

Povestitorul : S-a întâlnit cu sultanul ?

Constantin Brâncoveanu: Nu. Înainte de sultan a ajuns doar la marele vizir. Care , după ce a luat pungile cu aur, i-a spus franțuzului că firmanul de domnie pentru Constantin Brâncoveanu este semnat și că nu se mai poate face nimic. Nu se mai îngăduie nici o altă propunere de domn la tronul Țării Românești. Monsieur Girardin a ieșit spumegând de mânie de la marele vizir...

Acum , când sunt în temniță, trăiesc un sentiment de rușine că am obținut tronul în felul acesta... Că am revărsat un pârâiaș de aur peste care să nu mai treacă nimeni spre acest tron... pe care nu l-am vrut , de fapt...

Povestitorul: De ce să vă fie rușine ? Toți purtătorii de coroană supuși Porții otomane făceau atunci acest lucru ... La Istanbul, chiar și ambasadorii marilor puteri europene veneau cu peșcheșuri și cu daruri... Este adevărat că dregătorii turci și-au găsit o poreclă, Măria Ta...

Constantin Brâncoveanu: Ce poreclă, domnule ?

Povestitorul : La Istanbul și se spune în șoaptă Altîn Bey.

Constantin Brâncoveanu: Altîn Bey ? Prințul aurului !

Povestitorul : Da, așa am auzit.

Constantin Brâncoveanu: N-au decît să mă poreclească după cum le vine pe gură. Important a fost că misiunea noastră secretă dusă de Ianache Văcărescu a fost îndeplinită.

Abia după asta, am fost cu adevărat domn al Țării Românești...După ploaia de aur a venit și firmanul de domnie... Puteam discuta, liniștit, despre fiscalitatea acestei țări...

Ianache Văcărescu a venit la mine cu un catastif cât toate zilele: Măria ta, aceasta este Condica Vistieriei. Mi-a spus că acolo sunt trecute nu mai puțin de 42 de dări pe care poporul trebuie să le plătească. Sunt prea multe. Este greoaie încasarea și gestiunea proprie a banilor. Birul, care este darea principală pentru vistieria țării nu s-a schimbat de sute de ani... Mai mult, se percep dări nenumărate sub diferite nume și forme de mai mare dragul precum: birul de țară, birul de haraci, birul datoriilor, birul drept, birul oștilor... Nu mai zic de dările cuvenite pentru ocupațiile locuitorilor: la vinărici s-a adăugat pogonăritul, vădrăritul, gârdurăritul, la animale, pentru oierit s-a mai adăugat cornăritul, ierbăritul, văcăritul 10 Sunt prea multe biruri și dări cu prea multe denumiri... Trebuie reduse și simplificate...

Am spus lui Ianache: Lasă la mine această Condică să o studiez cu de-amănuntul în noaptea asta. Țiți promit solemn că voi încerca să reduc numărul dărilor.

În timp ce studiam Condica, a trebuit să studiez și arta militară.

Povestitorul: De ce ?

Constantin Brâncoveanu: Pentru că am fost silit să mă apăr.

Povestitorul: Împotriva cui ?

Constantin Brâncoveanu: Împotriva austrieilor.

Principele Rakoczi al II-lea, cu ajutorul românilor din Tohan și Zărnești a ocupat marea cetate a Branului. Austrieii, pentru a avea o bază sigură de aprovizionare cu alimente pentru soldați și nutrețuri pentru cai, au dorit să pună stăpânire pe Țara Românească. În luna decembrie, un detașament de oșteni ai Vienei sub comanda generalului Heissler a avut curajul a trece spre noi prin trecătoarea Branului.

10 op.cit., p. 41-42.

Primăvara, au fost nevoiți să se retragă pentru că am cerut ajutorul tătarilor și ei nu s-au mai oprit până departe în Țara Bârsei, dar pe același drum, măcinați de lipsuri și de foamete. Nu le-a fost de ajuns austrieilor. S-au strâns iar lângă Zărnești. La satul Tohanu. Peste 4 zile, urma sfânta sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului, ziua mea de naștere și ziua de onomastică a soției mele, doamna Marica. Nu voiam să fiu bătut chiar de ziua mea de către austriei. Dumnezeu mi-a îndeplinit ruga fierbinte. I-am bătut pe austrieii cei îngâmfați, avându-i alături de noi pe pe curuții lui Emeric Tokoly și pe tătarii cei iuți. Asta ca să nu se uite niciodată ce au făcut dușmanii în Ardeal cu domnul nostru Mihai Viteazul ! I-am trecut prin ascuțișul săbiilor noastre, domnule ! a fost mare jale la Viena! Să fie bătuți de valahii cei neciopliți ? Generalul Heissler a fost capturat pe câmpul de luptă! Ardealul a fost eliberat de sub stăpânirea austrieilor ! Ce fericire! Ardealul era liber! Ardealul cel cu unguri, cu nemți, dar și cu frații noștri, care sunt cei mai mulți, dar și cei mai obișnuiți ! Când va fi liberă și Tara Românească ? Ardealul i-a luat-o deja înainte !

(răsuflând greu)

La obținerea tronului, am găsit vistieria aproape goală! Țara ? Îndatorată pe doi ani cu plata tributului la Înalta Poartă .

Povestitorul: Cum de s-a întâmplat asta ?

Constantin Brâncoveanu: Unchiul meu, domnul Șerban Cantacuzino, total cucerit de ideea unei cruciade anti-otomane - în urma căreia visa să recâștige coroana înaintașilor săi împărați bizantini - , cheltuiase în secret sume mari cu angajarea lefegiilor, aproape 40 000 de

sârbi și bulgari, viteji și războinici ca nimeni alții. Dar asta nu i-a fost de ajuns. Domnul de dinaintea mea s-a ocupat de construirea a zeci de șeci și alte vase la gura de vărsare a Argeșului în Dunăre, de turnarea a 38 de tunuri de bronz, a trimis sute de pungi de aur în Balcani spre a-i ridica la luptă pe greci, sârbi, bulgari, albanezi, el a trimis bani și la Moscova pentru plata unor oști care să coboare până în Crimeea. De aceea, am pus bani de la mine din sipet pentru nevoile grabnice ale țării. Dar apoi, birarii, talerarii, vameșii, zlotașii și alți funcționari fiscali au brăzdat toată Valahia pentru a umple visteria, strângând dări variate: sămile, haraciul, plocoanele, văcăritul, vinăritul, oieritul, stupăritul. Tributul țării sau haraciul a ajuns pe vremea mea la 200 000 de taleri.

Povestitorul: Mult, foarte mult.

Constantin Brâncoveanu: Da, aproape o jumătate din venitul vistieriei. La haraci, se adaugau daniile anuale – plocoanele de Bairam, în bani sau blanuri de samur și de răs, postavuri, atelaje, ce se ridicau la un sfert din mărimea haraciului. Plocoanele sau peșcheșurile se ofereau la Înalta Poartă, dar și cadiilor din cetățile de la Dunăre, seraschierului din Rusciuc și Babadag, șefilor de oști în trecere prin țară care mergeau la cetatea Cameniței, fie în Ardeal, fie la Cerneți. Am trimis mii de chile de grâu, orz și mei la cadii din cetățile Tulcea, Isaccea, Ismail, Brăila, Măcin, Babadag, Silistra, Nicopole... Le-am trimis un munte de pesmeți și făină, sute de ocale de seu, de ceară, mii de boi, de capre și oi. Toți erau înnebuniți... Le era frică de austrieci după ce aceștia au cucerit Belgradul...

Povestitorul: Nu ai povestit asta anchetatorilor tăi?

Constantin Brâncoveanu: Cum să nu? Am spus-o zilele trecute când mă băteau mai tare.

Povestitorul: Ce le-ai mai spus?

Constantin Brâncoveanu: Că s-au dat, de pildă, 5000 de taleri oamenilor lui Casap bașii, 530 de taleri pașei din Nicopole, 500 taleri lui Mustafa pașa seraschierul (generalissimul turc) de la Babadag, 1021 taleri pașei de la Belgrad, 680 taleri pașei de la Dîrstor, 1000 de taleri tefterdarului, 1000 de taleri lui Beiz - efendi, 5000 de taleri la hanul tătarilor... Principele Ardealului, după ce a pierdut domnia, Emeric Tokoly, fiind pribeag prin Imperiul Otoman a primit de la mine suma de 3000 de taleri. Am mai plătit apoi o parte din soldele oștenilor austrieci gata să tot ocupe țara, apoi pentru boierii pribegi prin lume, dar și pentru cei care îmi susțineau interesele la Istanbul. Numai așa am reușit să pun domn la Iași pe Constantin Duca în locul lui Dimitrie Cantemir...

Nu mi-a fost ușor. A trebuit să mă împrumut.

Povestitorul: De la cine?

Constantin Brâncoveanu: De la negustorul francez de la Adrianopol pe nume Honoré Bonneau cu suma de 2500 de taleri cu dobânda de 225 taleri în numai 3 luni, tot de la el, am mai luat cu împrumut suma de 4000 de taleri cu dobânda de 960 de taleri pentru 8 luni. Un alt creditor care m-a ajutat la mare nevoie a fost englezul cunoscut de noi cu numele de "Petru Buiucu" care m-a împrumutat cu 5000 de taleri cu dobânda de 500 de taleri pe 5 luni. Chiar marele dragoman Alexandru Mavrocordat cel care face și desface ițele la Înalta Poartă mi-a dat 5000 de taleri pentru care i-am dat 600 de taleri dobândă. 11

11 C. Aricescu, *Condica de venituri și cheltuieli*, București, 1878, p 219, 265.

Povestitorul: Greu ți-a mai fost, Doamne!

Constantin Brâncoveanu: Asta nu- i nimic! Însă fiind mereu sub ochii spionilor din Turcia, emisarii țărilor creștine și ambasadorii lor trebuia să vină la Curtea domnească

deghizați ca niște comedianți. Emisarul Vienei, ministrul Quarient von Raal a venit deghizat pe drumul Urzicenilor ca și cum ar fi venit din Bugeac și să se dea drept neguțator olandez, cum de altfel trebuia să arate și să dovedească oricărui suspicios de agent turc actele și îmbrăcămintea sa. Așa că a fost găzduit ”olandezul” în văzul demnitarilor turci în odăile pentru oaspeți aleși ai Palatului domnesc și apoi primit în audiență unde a fost asigurat că se va aproviziona armata creștină austriacă pentru cauza Ligii Sfinte. Secretarul de ambasadă G.P.Schreyer în toamna anului 1694 a trecut prin București, ca și alți emisari și a fost nevoit și el a trece drept negustor englez în ochii necredincioșilor, fiind găzduit cu mult fast la palatul domnesc de la Cotroceni...

Bănuind sau fiind informat ce se întâmplă pe la București, ambasadorul Franței de la Istanbul care - l sprijinea deschis pe Emeric Tokoly, dușmanul austrieșilor, mă acuza în fața marelui vizir și a sultanului de trădare față de Înalta Poartă . Un creștin pâra pe un alt creștin la mai marii necredincioșilor...

Ce spui?

(Se aude lugubru scârțâitul ușii de la celulă. Amândoi îngheață . Povestitorul își revine, se ascunde în partea laterală a ușii spre a nu fi observat. În cadrul ușii apare mutra fioroasă a eunucului călău. Acesta aruncă o privire spre deținut , tușește mulțumit și apoi închide ușa la loc . Povestitorul revine și se așează turcește în fața osânditului).

Tabloul 4

Povestitorul: Ce spaimă am tras !

Constantin Brâncoveanu: Imperiul otoman tebuie să dispară dintr-un singur motiv.

Povestitorul: Care este acela ?

Constantin Brâncoveanu: Corupția.

Povestitorul: Adică?

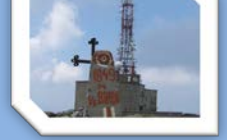
Constantin Brâncoveanu: E atât de simplu de înțeles. De la cel mai umil funcționar și până la marele vizir și apoi chiar la sultan, nu ai a te înfățișa fără un purcoi de aur după tine. Mai ales marii viziri te mănâncă de viu. Chiar dacă dai peste un vizir incult precum Amudja Husein, zis Datlaban, dar care nu știa să scrie și să citească, singura lui virtute trâmbițată peste tot, fiind jihad-ul, războiul sfânt împotriva nemusulmanilor...

Cum să scapi de blestemul corupției ? Cum să-ți slujești țara în asemenea condiții de coșmar ? Mihai Viteazul și-a slujit și și-a apărat țara cu sabia de oțel. Eu am apărat-o de nenorociri cu sabia de aur. Pentru că am fost bogat. Știe toată lumea că nu am dorit să fiu domn. Dar dacă boierii și poporul au vrut asta, a trebuit să devin diplomatul diplomaților și bancherul bancherilor.

Neamul nostru al Brâncovenilor a început să se ridice de pe vremea lui Mihai Viteazul, idolul meu. Mihai a reușit unirea țărilor române prin foc și sabie. Unirea a durat atât de puțin... Visul meu secret a fost acela de a realiza o unire a țărilor române sub sceptru brâncovenesc.

Dumnezeu m-a făcut să trăiesc cea mai mare bucurie din viața mea, chiar când eu am crezut că voi fi dat morții. Am trecut în câteva luni de la agonie la extaz!

Povestitorul: Când s-a întâmplat asta ?

Constantin Brâncoveanu: Când boierii vrășmași mie au uneltit la Stambul pentru mazilirea mea. Am fost chemat de fostul sultan Mustafa al II-lea (1696-1703,n.a.) la Adrianopol unde se afla curtea imperială ca să răspund la acuzele care mi s-au pus în cârcă. Eu m-am așternut la drum în luna aprilie 1703 , dar nu m-am grăbit să ajung așa degrabă la Adrianopol ca să pot trimite emisari pentru a-mi câștiga bunăvoința imperială cu multe pungi de aur la Sublima Poartă. În loc de 10 zile, am făcut drumul în 30 de zile, însoțit de oșteni, boieri credincioși, slugi și curteni de rând. Marele vizir Rami Pașa și sfetnicul său , bătrânul mare dragoman Nicolae Mavrocordat își pusese de mult timp ochii pe averea mea și voiau să mă înlăture de pe tron. Am făcut daruri la Poartă și imediat am primit răvașe de încurajare de la muftiul Kislar aga, Ali –Silictar aga, Hasan Pașa, cumnatul sultanului.

Am întins corturile la două mile de Adrianopol unde am primit vizita lui Mavrocordat și după o lungă convorbire l-am înduplecat și pe el să fie de partea mea. După opt zile am fost primit în audiență de marele vizir care sfătuit de Mavrocordat m-a îmbrăcat cu caftan de domnie, asigurându-mă de păstrarea domniei. Am fost primit apoi la Padișah care mi-a confirmat tronul și m-a îmbrăcat cu caftan, mi-a dăruit un cal de rasă și mi-a pus cuca (căciulă domnească de ceremonie) cu surgiucul (penaj împodobit cu diamante pentru căciula domnească) pe cap , semn al demnității și puterii. Dar cum am reușit ? Am fost mai diplomat decât diplomații de carieră. Cu fiecare săptămână, mi-am câștigat noi prieteni din treaptă-n treaptă până la Padișahul însuși în așa măsură încât mi s-a reconfirmat domnia pe viață printr-un hatișerif (decret) .

(Se oprește o clipă pentru a-și trage răsuflarea)

La Adrianopol , mi s-a propus însă un lucru uluitor.

Povestitorul: Care anume?!

(Constantin Brâncoveanu trage iar aer adânc în piept și apoi sloboade un oftat adânc).

Constantin Brâncoveanu: Mi s-a oferit și tronul Moldovei, pe lângă cel al Țării Românești!

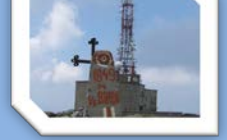
Povestitorul(sare entuziasmat în picioare): Și ?

Constantin Brâncoveanu: În clipa aceea am crezut că în fața mea se deschide Împărăția Cerurilor. Țara Românească unită cu Moldova sub sceptrul domnitorului Constantin Brâncoveanu ? Era ceva peste așteptările mele ! Mă duc spre Adrianopol să fiu mazilit , dus la închisoare și poate strangulat și când colo! Mi se oferă și tronul Moldovei ! Cine să reziste cumplitei ispite ? A acestei ”pohte”, la care nu a rezistat nici temutul Mihai Viteazul. Toată noaptea nu am dormit. M-am frământat ca pe jăratec. E prea mult pentru mine ? m-am întrebat. Și tot eu mi-am răspuns : ” Nu”. ” Nu a fost odinioară aici Dacia străbunilor noștri, întinsă peste cele trei țări românești: Valahia, Moldova și Transilvania ?”

”Ba da”, mi-am răspuns tot eu. ”Nu este aci, același popor desparțit acum în trei provincii de-a lungul și de –a latul Carpaților ?” ”Ba da!”. ” Nu trebuie convinși vecinii noștri că aici a fost Dacia și că ea poate renaște ?” ”Ba da”... Dimineața eram lac de sudoare... tremuram tot ... Doamne , ce să fac, ce răspuns să dau sultanului de la Istanbul ? Să spun ”Da !” și s-ar fi uitat cu admirație la mine . Să spun ”Nu ” ? În ochii lui aș fi trecut drept un neputincios... În sfârșit, mi-am făcut cruce și m-am hotărât în adâncul cugetului meu. Cele mai grele decizii le iei de unul singur, nu ai cu cine te sfătui...

Povestitorul: Și ?

Constantin Brâncoveanu: M-am hotărât să accept și tronul de la Iași.

Povestitorul (sare din nou în sus și aplaudă): Așa, Doamne ! Bine te-ai mai gândit !

Constantin Brâncoveanu: Am decis să accept și după cum am păstrat domnia în Valahia cu puterea aurului, tot așa să mi-o apăr și în Moldova. După victoria țarului Petru cel Mare asupra suedezilor la Poltava, pentru prima oară, rușii s-au apropiat amenințător de Moldova. Aceasta trebuia apărată și ea ca și Țara Românească.

M-am gândit atunci ca toată averea mea să fie chezașa acestei uniri a țărilor române. Din întâmplare, s-a nimerit să fiu bogat. Bunicul meu dinspre tată, Preda Brâncoveanu postelnicul a fost un stâlp al țării încă de pe vremea lui Matei Basarab. Vreme de 36 de ani, bunicul meu a strâns avere, a străbătut toate țările din jur cu misiuni diplomatice, a fost sfetnicul lui Constantin Șerban Voievod. Pe vremea lui Matei Basarab a fost cel mai bogat boier din Oltenia! Avea în stăpânire peste 200 de sate, 20 000 de oi, 18 000 de iepe, 4 000 de porci, 5 000 de boi grași, 300 de stupi și peste 1 500 de țigani robi. Avea nenumărate case la Brâncoveni și în Târgoviște. Numele lui era pe buzele tuturor comercianților de la Stambul pentru că trimitea acolo spre vânzare în fiecare an peste 1000 de boi grași și sute de vedre de miere și ceară.¹²

12 I.Chiriță, Preda Brâncoveniu în Arhivele Olteniei, 1932, p.37 , 46.

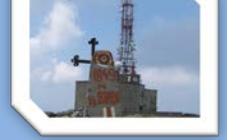
Iar bunicul meu dinspre mamă era un Cantacuzino, aproape la fel de bogat ca și Preda Brâncoveanu. Marica,doamna mea, este nepoata de fiu a fostului domn Antonie Vodă din Popești și care mi-a adus o zestre foarte frumoasă: bani peșin, pământuri, heleștee, păduri, mori, vii cu case...Aveam de gând să-mi pun la bătaie toată averea mea și a familiei mele să sudez de-a lungul anilor unirea celor două țări surori, să câștig încrederea austriecilor, a polonezilor, a tătarilor din Buceag, a rușilor lui Petru cel Mare. Apoi căutam să întăresc din interior puterea celor două țări . Prin copiii mei...

Povestitorul: Cum așa ?

Constantin Brâncoveanu: Prin copiii mei am vrut să fac într-un fel aparte unirea țărilor românești.

Pe prima mea fiică, pe Stanca, am măritat-o degrabă la 16 ani cu Radu beizadea, fiul fostului domn moldovean Alexandru Iliăș. Altă fiică a mea, Maria, a ajuns la 15 ani doamnă a Moldovei ca soție a lui Constantin Duca. Prin Ancuța, am vrut să am de partea mea boierimea din Moldova , măritând –o cu Nicolae postelnicul, fiul marelui vistier Iordache Ruset cel care schimba prin puterea minții sale pe toți domnii Moldovei. Prin Ilinca, neamul nostru s- a înrudit cu familia Mavrocordaților, din rândul căreia Alexandru Exaporitul, mare dragomn, s-a impus în conducerea destinelor Înaltei Porți mai bine de 20 de ani. Rămasă văduvă, am măritat-o la numai 17 ani cu marele logofat Șerban Greceanu, descendent din Mihai Viteazul. Pe Safta am măritat -o cu marele căminar Iordache Crețulescu, căruia toți îi caută prietenia și sfatul, fiind un mare înțelept. Domnița Bălașa ? La 15 ani, a avut de soț pe marele agă Manolache Lambrino, cel cu multe neamuri la Istanbul. Smaranda, fata cea mai mică ? Nu am lăsat-o să îmbătrânească degeaba. Am măritat-o cu postelnicul Constantin, fiul marelui logofat Grigore Băleanul, pentru a pecetlui o alianță cu partida boierilor Băleni, adversară decenii de-a rândul familiei Cantacuzinilor din care fac și eu parte. Iar ultima nuntă am pregătit-o în felul urmator: fiul meu Radu urma să ia de soată pe fiica fostului domn moldovean Antioh Cantemir...

Povestitorul: Cantemir? Dușmanul vostru ?

Constantin Brâncoveanu: Tocmai pentru asta am plănuit nunta. Pentru a stinge pe vecie vrajba ucigașă între familia noastră și cea a Cantemireștilor care s-a aliat cu rușii lui Petru cel Mare...

Iar acum, urma să sui pe tronul Moldovei cu firman de domnie, dat de însuși sultanul... Voiam să conduc cele două țări românești și cu timpul să le fac una singură... În Țara Românească sunt straturi de zăcămintele de aramă, fier și sare și păcură destulă... Cele șapte ocne de sare ale noastre produc zecii de mii de ocale de sare, cu mult mai bună decât cea din Polonia... Sarea se vinde în toată peninsula balcanică pe bani foarte buni. Am deschis o fabrică de sticlă curată de culoare puțin albăstrie lângă Târgoviște care este foarte căutată... Asta voiam să fac. Să întăresc ambele țări românești dinlăuntru și apoi să fiu un rege... Primul rege al românilor din Valahia și Moldova...

Asta a încercat și fostul domn, unchiul meu Șerban vodă Cantacuzino... El a crezut în steaua lui de cuceritor al Constantinopolului pe tronul căruia au stat străbunii lui... de aceea a stabilit planul de luptă antiotoman cu români, sârbi, bulgari, albanezi, macedoneni, greci...

El a reunit la Palatul domnesc din Mogoșoaia pe mulți boieri patrioți munteni și moldoveni veniți din pribegie și după ce s-au hotărât să ridice armele, Vodă Cantacuzino a trimis la Moscova pe curierul comis Gheorghe din Castoria, zis și Gheorghe Castriotul în 1697 pentru a înmâna Țarului Rusiei cererea de a se pune în fruntea creștinilor din Balcani pentru a merge spre Țarigrad și a-i scăpa pentru întotdeauna de tirania sultanilor.

Țările române plăteau în jur de 42 de dări, haraciul crescuse de la 32 000 de galbeni de aur la 104 000 de galbeni în anul 1704

Curierul Gheorghe Castriotul s-a înapoiat cu vestea cuceririi cetății de Azov de către ruși și cu acceptarea colaborării Rusiei cu popoarele creștine din Balcani în lupta comună antiotomană... Lumea aștepta un domn puternic la nord de Dunăre... M-am străduit să fiu eu acela...

Între timp după depresurarea Vienei de către trupele lui Jan Sobieski, la Linz, unde se refugiase împăratul Leopold I al Austriei se crease sub patronajul Papei Inocențiu al XI-lea Liga Sfântă. Ea era alcătuită din Imperiul german, Polonia, Veneția, apoi a venit și Rusia, scopul declarat al Ligii fiind alungarea turcilor din Europa. Am întreținut cea mai vie activitate diplomatică de la Mihai Viteazul încoace, trimițând emisari și ambasadori peste tot, cu sute de scrisori redactate în latinește, grecește, italienește, turcește, rusește, nemțește, ungurește... Am editat Dictionarul latin – român sau Dictiones Latinae cum Valachica Interpretatione, operă a pisarului unguresc Teodor Corbea din Șcheii Brașovului și a Episcopului Mitrofan al Buzăului... Am plătit și traducerea în limba română a Bibliei... Am ridicat prima Academie, Academia Domnească din curtea mănăstirii Sfântul Sava din București unde l-am adus pe Sevastos Kimenitul (Kyminites) din Trapezuntul Asiei Mici...

Am adus pe învățatul Antim Ivireanul de la Istanbul la București, am umplut țara de tipografii și de școli luminătoare pentru poporeni... Am creat localități noi precum Urlați pe Cricov, Vălenii de Munte, Câmpina, Baia de Aramă, Cerneți (Turnu Severin), Rușii de Vede, Hodivăia, Strehăia, Grădiștea și altele. Apoi la cererea stăruitoare a negustorilor și târgoveților din orașul Focșani de lângă râul Milcov am cheltuit bani mulți pentru a angaja fântânari pricepuți în arta de a aduce apa pe olane în acel oraș de la o distanță de două ceasuri de drum. Dar am trecut cu conductele de apă chiar pe sub râul MILCOV, care este granița dintre cele două țări românești. A fost mai mult o investiție simbolică, de drag de neam, de suflet, dar care alimenta parcă gândul meu cel bun de unire a celor două provincii

românești. Această investiție îndrăznească a fost și o măsură politică care să dea nu numai apă, ci și un îndemn la unire. La unirea fraților noștri moldoveni de dincolo de Milcov cu muntenii de dincoace de Milcov. A fost o măsură mică, dar care mi-a adus multă popularitate, în timp ce cancelariile străine zumzăiau ca niște stupi de care cineva apropie un foc...12Am ridicat biserici și palate cu coloane ca fusul răsucit și capiteluri prinse în flori de piatră ca în țările apusene civilizate... Dar visul meu de a stăpâni și Valahia și Moldova nu s-a mai împlinit...

Povestitorul: De ce ?

Constantin Brâncoveanu: Pentru că înainte de a da răspunsul meu ceașului venit de la Stanbul, a apărut înaintea mea ... Satana.

Povestitorul: Cine ?

Constantin Brâncoveanu: Satana. Satana de unchiu-meu, stolnicul Constantin Cantacuzino. Când a auzit de hotărârea mea, s-a făcut vânăt. A găfăit ca și cum l-aș fi strâns de gât cu o mână nevăzută și mi-a spus să nici nu mă gândesc să accept domnia Moldovei.

Povestitorul: De ce ?

Constantin Brâncoveanu: Pentru că, chipurile, s-ar fi înmulțit dușmanii mei. Ca și cum nu aș fi avut destui până în momentul acela. Să renunț la ispita puterii. Să nu pun paie pe foc. Să nu asmuț pe austrieci, polonezi și ruși împotriva mea. Aceștia nu acceptă în rușii capului un stat românesc puternic de-a lungul Carpaților, un stat capabil să-i înfrunte aproape de la egal la egal. Să mă mulțumesc cu tronul de la București care și așa este scuturat de frigurile eterne ale politicii, țara fiind râvnită și de nemți și de leși și de rusnaci. M-a pisat la cap o jumătate de oră și nu am mai rezistat.

(plecând abătut capul în jos)

Am cedat. Am chemat pe ceașul sultanului și i-am răspuns că-i mulțumesc măritului Padișah pentru generoasa ofertă, dar nu pot accepta.

Ceașul s-a mirat foarte mult. A încălecat și a dispărut într-un nor de praf spre Istanbul... iar mie îmi venea să încălesc și să mă reped pe urmele lui și să-i spun că m-am răzgândit... dar în fața mea stătea Satana... Satana de unchiu-meu... Iată, unde am ajuns ! Am fost mazilit prin uneltirea Satanei și a complicilor lui, iar averea mea, în loc să o pun la temelia unirii celor două țări românești, acum a fost confiscată de slugile sultanului care încă mă mai bat și încă mă mai întreabă ce mai am... Nu mai am nimic... După ce mi-au spus la București că am fost mazilit, oamenii sultanului mi-au confiscat peste 800 000 de guruși, de monede de argint. 13 Adică , mai mult decât a plătit toată Țara Românească la Istanbul în anul 1703 și mai mult decât averile emirului Nasuh Pașa și agăi Suleyman.

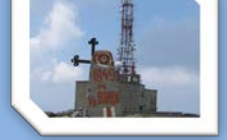
Povestitorul: De când crezi că te-au luat la ochi răi Cantacuzinii ?

Constantin Brâncoveanu: Cred că din anul 1703 când am obținut de la Înalta Poartă domnia mea pe viață.

După moartea mea, pe tron urma să vină fiul meu cel mai mare, Constantin... El trebuia să fie regele Daciei... Apoi, Cantacuzinii erau cu urechea prea mult aplecată spre Viena

Eu am fost adeptul unei politici prudente, nu am avut nici un interes să mă pun rău cu Poarta, dar nu am căutat să devin adversar declarat al Vienei.

Între puterile apusene și răsăritene, eu a trebuit să dansez ca pe sârmă, în pericol de a cădea oricând... Nu am căzut vreme de peste 26 de ani... În toți cei 26 de ani, nemții, leșii, rușii și turcii mă întrebau pe rând: De partea cui ești, Vodă Brâncovene ? Oficial, eram de partea turcilor. Asta nu a însemnat să- mi înfund urechile la necazurile creștinilor catolici, dar și

ortodocși . Asta a fost tragedia mea ! Dar am acceptat-o, știind bine cât de cruzi sunt turcii. Când au cucerit cetățile Cladova și Orșova din mâinile austrieilor, turcii au trimis 3000 de urechi creștine la Istanbul !

Povestitorul: Dar dumneata nu ai tăiat în carne de creștin ?

13 *Historia special* , an III, nr 7, iunie 2014, p 44 /45.

Constantin Brâncoveanu: Ba da. În fiecare seară mă rog bunului Dumnezeu să mă ierte. Am cerut sprijinul turcilor împotriva fraților mei creștini ...

Povestitorul: Cum ?

Constantin Brâncoveanu: Prin 1689, după abia un an de domnie, austrieii , după ce au ocupat Belgradul, au luat în stăpânire și Craiova, Cerneții și chiar satul meu natal Brâncoveni. Din trecătorile Carpaților a coborât generalul Heissler și armata sa și a ocupat Câmpulungul, Piteștii, Târgoviștea, apropiindu-se de București. Mucosul de nevârstnic

Iordache Cantacuzino , cel care era pregătit să ocupe tronul Țării Românești a evadat cu sprijinul boierului Constantin Bălăceanu de la Drăgănești unde era păzit de ai mei. Mucosul și mama sa Maria Cantacuzino s-au refugiat pe moșia Balaci a Bălăcenilor. Acolo era apărat de trupele austriece ,așteptând cu răbdare să mă cuprindă frica și să fug de pe tron. Imperialii lui Heissler m-au somat să ofer încartiruirea a 15 000 de soldați austrieци vreme de șapte luni și să plătesc 800 000 de guldeni . Pe deasupra , trebuia să dau și doi boieri dragi mie drept zălog la curtea imperială de la Viena pentru a fi obligat să- mi țin fâgăduiala. Mi-am dat seama că austrieii pot fi mai răi decât turcii. Turcii au vrut să ne facă pașalac de două ori:după ce i-a înnebunit cu atacurile sale nenumarate Radu de la Afumați între 1522-1529și după marea bătălie de la Călugăreni din 1595. În acel an, 1689, eram în pericol de a ne pierde neatârarea și de a deveni peste noapte principat austriac. Mai rău însă m-a speriat faptul că austrieii voiau să ne treacă la religia catolică , ca pe frații noștri din Transilvania. Am trăit atunci unul din cele mai dramatice momente ale existenței mele. Ce să fac, Doamne ? m-am întrebat. Fratele creștin a scos pumnalul de oțel austriac să-mi ia viața... Am fost nevoit, cu inima frântă, să apelez la Istanbul , la hanul tătarilor din Buceag și la ungurul Emeric Thokoly care voia să ocupe tronul Ardealului... Bătălia cea mare s-a dat pe 11 august 1690 pe câmpia Tohanilor de lângă Zărnești în Ardeal. Fuga secuilor a pecetluit în mai puțin de un ceas înfrângerea armatei austriece. Au rămas pe câmp mii de morți și răniți. Rănit a fost chiar și cancelarul Mihail Teleki și trădătorul Constantin Bălăceanu. Au căzut prizonieri marele general austriac Heissler și 19 ofițeri superiori ai Vienei, cu multă pradă de război.A fost prima și ultima mea bătălie... Nu am fost nici Radu de la Afumați și nici Mihai Viteazul... Lupta mea cea mare a fost mereu o luptă diplomatică...

Dar atunci, după bătălie, eram mânios, îmi vâjâia capul ... Am poruncit ca de îndată să-i fie tăiat capul lui Constantin Bălăceanu și să fie trimis degrabă la București spre luare aminte. Acolo a fost înfipt într-un par din curtea fostului ginere al domnului Șerban Cantacuzino...

Dar din vina Cantemireștilor vrășmași , dar și din nesocotința mea , alți oameni și- au pierdut capetele...

Povestitorul:Cum așa , Doamne ?

Constantin Brancoveanu: Este greu să domnești fără a te mânji cu sânge. Pentru că familia Cantemireștilor din Moldova mereu a complotat împotriva mea să mă înlăture. A urzit un plan de alungare a mea de la domnie Constantin Vodă Cantemir, tatăl viitorului domn

Dimitrie Cantemir cel învățat. Noi am împărțit pungi de aur la Istanbul și am aflat pe vrășmașii complotiști. I-am prins pe nepusă masă pe Staicu Bucșan paharnicul, pe căpitanul Preda Proroceanul și i-am trimis în surghiun la mănăstirea Snagov. Ceilalți, precum Preda Milcoveanu, Radu Hațaghi, căpitanul sârb Iocșa au fost pecetluiți cu fierul roșu pe obraze și preumblați prin târguri spre luare aminte și apoi azvârliti în oca Slănicului. Fiind însă semne că au mai existat trădători, au fost scoși din ocnă și torturați să-și spună tovarășii. Nevrând să spună sau nemaifiind alții, am dat poruncă să fie spânzurați. Primul a fost Staicu Bucșan, spânzurat la București în fața unei mari mulțimi de oameni, iar celălalt, Preda Proroceanul a fost gătit de lațul funiei la Rușii de Vede de unde se trăgea, ca un tâlhar de rând în ziua de târg săptămânal... Să mă ierte, bunul Dumnezeu, nu ar fi trebuit să le iau viețile... Cine sunt eu ?

(Se aude din nou zgomotul cheii întoarsă în broasca ușii de la intrarea în celulă. Povestitorul nemaiavând timp să se ascundă se aruncă lângă osânditul care îl acoperă imediat cu zdrențe și cu paie din celulă. În cadrul ușii apare figura călăului eunuc, acesta aruncă o privire în celulă și închide ușa la loc).

Povestitorul(uluit): Cum se face că nu m-a observat aici, cum stăteam ghemuit lângă tine ?

Constantin Brâncoveanu(ajutându-l să se ridice): Din maldărul de bani pe care l-am asvârlit prin tot Istambulul, am mai păstrat câțiva și pentru călăi. Sunt banii mei din urmă, sunt clipele mele de pe urmă. Măine este 15 august. Este Sărbătoarea Sfinților Constantin și Elena. Este și ziua mea de naștere. Măine împlinesc exact 60 de ani. Și acum, ajungem, în sfârșit, la povestea monedei de aur.

Povestitorul: Sunt foarte curios să aflu.

Constantin Brâncoveanu: Am avut de gând ca în ziua în care voi împlini 60 de ani să dau un ospăț împărațesc tuturor boierilor, demnitarilor țării, ambasadurilor de la București. La finalul petrecerii am pregătit o surpriză: fiecare invitat urma să primească în dar aceasta monedă de aur. Și tot atunci să anunț că sunt dispus să urc și pe tronul Moldovei, dacă Poarta Otomană ar reînnoi această propunere mai de demult. După aceea, aș fi anunțat că pe tronurile reunite va urca un alt Constantin Brâncoveanu. Unul cu mult mai tânăr, fiul meu cel mare care a fost botezat tot cu numele de Constantin.

Moneda aceea de aur ar fi fost semnul puterii noastre cele mari...

Nu a mai fost așa... Am fost mazilit ... Puteam să evit mazilirea mea. Puteam să dau fiecărui invitat acest ban de aur ce- l ții dumneata în mână. Am fost prevenit de prietenii mei de la Istanbul...

Iată cum s-a întâmplat. Un turc din familia caimacamului din Istanbul s-a betegit. Imediat, un prieten de-al său, secretar al marelui vizir de la Poartă l-a vizitat. Au discutat ei vrute și nevrute ca doi prieteni vechi ce erau. Bolnavul i-a cerut să-i spună noutăți din Capitală. Secretarul marelui vizir i-a spus că Vlah-beiul, domnitorul Valahiei, a fost declarat rebel și că va fi adus legat la Istanbul împreună cu toată familia, iar averea sa imensă va fi vărsată în visteria imperială. La această discuție între cei doi prieteni a fost de față și doctorul turcului beteag, pe nume Antonio Corea care a trăit la noi mai mulți ani de zile. Doctorul s-a prefăcut că nu aude și că nu ia în nici într-o seamă convorbirea și prepara foarte preocupat un remediu pentru cel bolnav.

După vizita medicală însă, doctorul Corea, grec de origine, a căutat pe un prieten de-al său, tot grec ca și el și i-a mărturisit grozava descoperire, implorându-l să nu destăinuie

ni-măi nădărnici. Prietenul doctorului mi-a scris imediat ce a aflat vestea o epistolă în care m-a prevenit despre nenorocire, situația fiind foarte gravă.

Povestitorul: Și ?

Constantin Brâncoveanu: Am citit scrisoarea de la un capăt la altul unor sfetnici de ai mei. Le-am cerut părerea. Le-am spus, totodată, că marele vizir mi-a scris de foarte de curând că se bucură de nunta fiului meu Radu și că mă ândeamnă a trimite după mireasă la Istanbul pentru a celebra nunta după cum dorim noi.

Povestitorul: Și?

Constantin Brâncoveanu: Sfetnicul meu cel mai iubit, vistiernicul Ianache Văcărescu, cel care este cu câteva zile mai încolo mi-a spus aceste cuvinte de care îmi aduc aminte foarte bine acum:

”Alteță, Paștele e aproape. Grecul neavând bani de Sărbători, s-a servit de acest pretext ipocrit și zelos, ca să stoarcă bani.”.

Povestitorul: Și ?

Constantin Brâncoveanu: Am spus, n-aș mai fi spus niciodată:

”Ducă-se naibii acest cobitor de vești rele ! dacă n-a găsit decât un astfel de pretext, nu va căpăta nici un ban”.

De ce am răspuns așa ? Simplu. Agenții mei de la Istanbul nu mi-au dat nici un semn că se pregătea mazilirea mea. Doamna mea, cuprinsă parcă de presimțiri rele, mi-a spus că o astfel de veste nu se naște din senin și că trebuie să aibă ceva la bază și a propus cu înțelepciune mutarea noastră din București la Târgoviște ca, la nevoie, să ne refugiem în Ardeal, unde aveam case puternic apărate. Culmea este că prietenul grec mi-a scris din nou, prevenindu-mă din nou de primejdia de moarte. Degeaba însă. Parcă îmi luase Dumnezeu mințile ! Și cât de prevenitor am fost eu în alte situații mult mai grele ! Cum am stat cu armata la egală distanță între trupele turcești și cele rusești înaintea bătăliei de la Stănilești pe Prut pentru a vedea care este rezultatul, fără a mă angaja definitiv pentru nici una dintre părțile în conflict.

Dar acum, era simplu, trebuia doar să verific o informație. Să dau de știre agenților mei să afle imediat dacă zvonul mazilirii mele este numai un zvon sau o cumplită realitate. De ce nu am scris la Istanbul ? Blestematul de vizir ! Mi-a adormit vigilența cu lingușitoarea sa scrisoare, precum că se bucură de nunta fiului meu și că trebuie să meargă după mireasă la Istanbul !

Nu am avut ochi nici pentru semnul trimis de bunul Dumnezeu ?

Povestitorul: Ce vrei să spui ?

Constantin Brâncoveanu: În acele cumplite zile de nehotărâre a căzut bolnavă la pat fiica mea cea mai mare pe nume Stanca. Ea a chemat pe doamna mea și pe surorile ei și agonizând le-a arătat cu mâna cum o ceată de turci ma zmucesc pe mine de grumaz, voind să mă ducă cu ei la Istanbul. Cu greu a fost potolită bolnava. A murit câteva ore mai târziu după ce în zadar a căutat să spună adevărul cu limbă de moarte...

Nu am avut ochi să văd un alt semn dumnezeiesc.

Povestitorul: Care, Doamne?

Constantin Brâncoveanu: La înmormântare, pe când scoboram călare de pe dealul Mitropoliei în dreptul crucii de piatră albă ridicată de mine ca semn că în acel loc tatăl meu a fost tăiat în bucăți de dorobanții răsculați contra sa, închipuiește-ți ce s-a întâmplat ?

Povestitorul: Nu am nici o idee.

Constantin Brâncoveanu: O blestemată de găină cârâitoare ca o bufniță mi-a sărit de pe un gard drept pe braț... O astfel de întâmplare este prevestirea unei nenorociri... Nu am băgat nici asta în seamă, cotropit fiind de durerea pierderii fiicei mele cele mai mari...

Povestitorul: Fiica ta a fost o Casandă pe care nu a crezut-o nimeni...

Constantin Brâncoveanu: Decât acum. Dar acum este prea târziu...

Povestitorul: Ce se va întâmpla mâine de ziua ta ?

Constantin Brâncoveanu: Poate că sultanul mă va elibera, pe mine , pe feciorii mei și pe sfetnicul meu Ianache Văcărescu în ultima clipă...

M-a stors de bani ca pe un burete. Poate ne va da drumul. Să mai strângem bani pentru Împărăție... dar de data asta, banii nu se vor mai îndrepta spre Istanbul... Vor merge altundeva...

Povestitorul: Unde ?

Constantin Brancoveanu: Spre crearea unei armate cruciate a creștinilor cu care să ne îndreptăm spre vechea capitală creștină Constantinopol... Vom elibera ce a pierdut ultimul împărat creștin al Constantinopolului... Constantin al XI- lea Dragases... Constantin al XI-lea Dragases trebuie răzbunat de oastea noastră creștină...

(Se aude o bubuitură formidabilă și o parte din zidul închisorii sare în aer. În spărtura făcută apare îmbrăcat în armură, cu coiful pe cap și cu sabia în mână împăratul creștin al Constantinopolului, Constantin al XI - lea Dragases.)

(va urma)

Tabloul 5

Constantin al XI-lea Dragases(răsuflând cu greutate): Cine mi-a pomenit numele ? De ce stați aici? V-ați ascuns ? Trebuie să ne pregătim pentru apărarea Constantinopolului.

(Povestitorul schimbă o privire complice cu Constantin Brâncoveanu pentru a intra în jocul proaspătului oaspete.)

Constantin Brâncoveanu: Măria Ta, venim și noi să te ajutăm!